

Forfatter: J. Nordahl Brun

Titel: Til Nordmænd om Troeskab mod Kongen og Kierlighed til Fædrelandet, I Anledning af Einer Tambeskiælver

Citation: J. Nordahl Brun: "Til Nordmænd om Troeskab mod Kongen og Kierlighed til Fædrelandet, I Anledning af Einer Tambeskiælver", i J. Nordahl Brun: *Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 25*, Tronhiem, Winding, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_025-shoot-workid2_025_012.pdf (tilgået 15. maj 2021)

Anvendt udgave: Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 25

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

⌂

Til Nordmænd om Troeskab mod Kongen og Kierlighed til Fædrelandet,

I Anledning

af

Einer Tambeskiælver

ved

⌂ Johan Nordahl Brun.

⌂ Tronhiem, 1773. @Trykt hos Jens Christensen Winding, og faaes hos hannem tilkiøbs.

2

3

⌂ Allerhøystærede Landsmænd!

⌂ Troeskab mod vor Allernaadiste Konge og Kierlighed til Fædrelandet er hos os det samme. I en naturlig Forstand er Norge vort Fædreland; I en borgerlig er baade Danmark og Norge det. Vi trives best i Norge, det tør vi være heele Verden bekiendte. Den Kulde, hvorved de Danske forkiøles, hærder vore Legemer, bekræfter vor Sundhed. Klipperne behage os, fordi vi ere vante til at see dem, og de yndigste Beliggenheder i Dannemark forlyster os ikke saa meget, som hvor en Elv i Norge falder ned mellem tvende Bierg-Fæster. Saadan Kierlighed har Naturen indpræntet os til vort Fødeland.

4

⌂ 4

⌂ Som Borgere i eet Sælskab og Undersaatter under een Konge er os Danmark og Norge liige kiert og begge tilsammen Nordmandens Fædreland. Vi vilde, at al Skade er fælles ligesaavel, som al Fordeel. Vor Kierlighed indskrænker sig ikke til de Klipper, som omringe os; Den strækker sig nu liige fra Vardø til det Kielske. Trues Holsteen af Fiender, saa er Holsteen Nordmænds Fædreland, og Nordmænd Dannemarks Muur. Fik de den Gang ikke Leilighed til at viise, hvordan de vilde sigte for Konge og Land, saa beviiste de dog deres Troessab i at holde Vagt paa hvervede Tydskere, som vilde rømme. Vi kaldte det aldrig Patriotisme, at ville lættes fot nogen Byrde paa Dannemarks Bekostning, eller at mønstre Statens Anordninger, eller at unddrage os fra Deelagtighed i noget Vanhæld, som tilslaaes Dannemark. Vi ansee os Danske og Norske som Brødre, Kongen som Fader. At vi klage, naar vi liide, er Monarkens Villie: Vi troe om os selv, at vi stedse ere Hans Børn, aldrig Hans Slaver. Vi ere forsikkrede om vor allernaadigste Konges, Christian den Sy- vendes faderlige Hiertelav, hvorpaa vi have haft saa nye og kiendelige Prøver. Han op-

5

⌂ 5

⌂ hæver en trykkende Skat, redder os fra Hunger med Korn, opmuntrer ved udsatte Belønninger vore egne Kiøbmænd til at forskrive, lader omsonst Uddeele Lægedom blant Almuen mod smitsomme Sygdomme. Med disse Vaaben kunde Han erobre fremmede Lande, og forsikre sig om Troeskab hos det tvetydigste Folk, end sige hos Nordmænd, for hvilke blot det Ord Konge er en Helligdom, Meeneederie en uhørt Skiændsel, og Utaknemmelighed et Uhyre.

⌂ Kiære Landsmænd! jeg taler ikke i Eders Navn, for at oplyse Eder. Den groveste Bonde vilde sige, naar han læste dette: "Alt saadant har jeg omtrent vedst og tænkt fra min Ungdom." Men ligesom den, der anklages for Kiætterie, skylder Religionen sin Troes Bekiendelse; Saaledes maae jeg nu paa Eders og mine Vegne

forklare vort fælles Begreb om Patriotisme.

⌘ I have læst den Kritiske Journals No. 48. - - - 1772. Og saa vidt jeg i den Tronhiemske Kreds har erfaret, ere alle opbragte derover. I Christiania, hvor man gav Tapeskiælvørs Forfatter, saa høyti-

6

⌘ 6

⌘ delige og rørende Beviis paa det varmeste og oprigtigste Biefald, kan jeg forestille mig, hvor opbragt man paa mine Vegne skal være. I, som læse Einer med saa stor Vellyst, ikke for Skriftets Skiønhed, kan jeg troe, men fordi I glæde Eder over at ligne Eders kiekke Fædre i Troeskab mod Kongen, Kierlighed til Fæderlandet og et uovervindeligt Mod; I, som langt opløfte den over Zarine, formodentlig fordi det Nationale føles best af Nationens egne, I maae vide, at dette selv samme Sørgespil er ikke alleene et foragteligt Dikt, men Hoved-Personen er en oprørisk Karakter, og Forfatteren en Undersaat, som vil oppuste skadelige nationale Fordomme mellem Danmark og Norge, og gjøre Norske Soldatre enten uvillige eller ussikede til at forsvare de Danske Stater. Dette kan Journalisterne fortælle os; Men jeg troer ikke nogen Nordmand blues ved sit Biefald, ligesaa lidt, som Forfatteren ønsker af nogen politisk Aarsag at kunde tilbage kalde et eeneste Ord af hvad han har skrevet. Det er læt at besvare saa ilde understøttede og ganske ugrundede Beskyldninger. Aarsagen, hvorfor jeg stiller mit Svar til mine Landsmænd, er denne: Jeg mærker at Kritiken oppuster en skadelig national Fordom

7

⌘ 7

⌘ hos Nordmænd: hvilken jeg haaber først at kunne udrydde, førend jeg tager fat paa mine politiske Anklagere: "Ere da, spørge I, de Danske vore Fiender? kan ingen Norsk fyldestgiøre dem? hvorfor skal vi læse det bittreste Had paa hver Linie i Kritiken over Tapeskiælver? er det fordi han er en Norsk Helt, og Forfatteren en Nord- mand?"

⌘ Nei, ærværdige Landsmænd! dømmet ikke et heelt Folk efter en ubetydelig Sværm af misundelige Kunstdommere. Danmark har belønnet mig for mit Arbeide. Zarines Forfatter fik baade Ære og Penge; Og de fleeste lærde og fornuftige Folk gave mig deres Biefald tilkiende over Einer Tapeskiælver med de forbindtligste Udtryk. Jeg tør endog offentlig nævne en Luxdorff, en Suhm, en Guldberg, en Jacobi: Mænd, som ikke behøve at rose uden det, som behager Dem, og som have for megen Smag og Indsigt til at finde Behag uden i det, som er roesværdigt. Jeg kunde fremviise Breve fra en mig ubekendt Dansk Dame, men jeg forbigaaer alt saadant, for alleene at nævne den sødste Belønning, jeg fik for mit sidste Sørgespil, en Belønning, som

8

⌘ 8 gjør mig skadesløs mod alle muelige Kritiker, det naadige Biefald nemlig, som Nordmænds store og troefaste Velynder, Hans Kongelige Høyhed, Prins Friderich, ved Hr. Etats-Raad Guldberg betegnede mig over det Digt, jeg underdanigst havde nedlagt for Hans Fødder. Det overgik alt, og deraf kan mine kiere Landsmænd see, foruden af mange andre Prøver, at en Nordmands Arbeide i Dannemark altid vederfares Ret.

⌘ Nu til Journalisterne: Jeg agter ikke at besvare deres dramatiske Anmærkninger; Jeg har aldrig troet, at mit Arbeide skulde være fuldkomment, og altid holdt der for en Daarlighed at besvare Kritiker; Man fikter omsonst mod Skyggen, man hugger den igiennem og endda staaer den der. Var Forfatterens Navn ubekendt ligesom Journalistens, saa kunde der strides æqvo marte. Men nu kan Forfatterens Person vanæres, aldrig Journalistens: den sidste holder nok gode Miner, endog efter at der hundrede Gange ere ham overbeviiste de groveste Sottiser. Jeg havde sat mig for, at opoffre min Ære som Author til Misundelsens Gotbefindende. Journalisterne Maatte gjerne larme mod Zarine,

9

⌘ 9

⌘ der dem til Trods endnu har Publikum's Biefald; de maatte gjerne gjøre sig til Gode paa Einer Tapeskiælvørs Bekostning: aldrig skulde jeg rørt min Pen til at svare dem eet Ord, dersom de ikke havde befattet sig med min Ære som Undersaat; men den nødtes jeg til at forsvare.

⌘ "Men da vi i Kierlighed til Regenten og til en sand Friehed, ikke agte at vige vore Norske Medbrødre, saa nægte vi ikke, at Nordmandens eensindede Roes for disse og flere saadane Dyder, som vi ønske at have tilfælles med ham, skurrer i vore Danske Ørne."

✂ Det var ikke godt, at alle eller de fleste Danske havde saadane Ørne; hvilken svag Tænkemaade! at ansee sig selv fornærmet ved den Roes, som tillægges en anden. Paa den Maade skulde Lovtalen over Kong Knud den Store, som undertvang Engeland og Norge, skurre i vore Ørne. Men jeg for min Deel beundrer baade Helten og Forfatteren. Nei alle kiekke Danske glæde sig over at høre vore Forfædres mandige Bedrifter; endog de gamle Tiders truende Nordmand behager

10

✂ 10 alle Retsindige i Dannemark, og ved at sammenligne Nordmanden nu med Nordmanden da, finde vi denne Sandhed bestyrket, at en farlig Fiende bliver altid en trofast Ven. De Danske have baade Helte og Genier, lad dem hævne sig ved at vælge Helte, som langt overgaae Einer, og ved at besynge dem med dobbelt saa stor Lykke, som den jeg har haft i mit sidste Sørgepil, Monarken skulde da med en faderlig Smil see need til Tvilling-Rigers Børn, og glæde sig over deres indbyrdes Kappen.

✂ "Eensidet Patriotismus, eensidet Roes, og eensidet Iver."

✂ Naar alle mine handlende Personer ere Norske, Handlingen fra det 11te Aarhundrede, da Danmark var Norge ligesaa uvedkom- mende, som Sverrig eller noget andet NaboeRige, bør da, kan da min Patriotisme, min Roes, min Iver have andet Formaal end Norge og Nordmænd? Er det da ikke ganske mal a propos, at bekymre sig om andre Rigers Velgaaende? Med mindre Journalisterne have taget sig den Umage, alleene for min Skyld at danne denne ukiendte dramatiske Re- gel: at naar man ophøyer een Helt i eet Rige,

11

✂ 11 "Dog dermed vilde vi endda være tilfreds, naar vi kun ikke tillige gjorde saa ussel en Figur ved Siden af vore, med Rette ophøjede Medbrødre."

✂ Hvor har jeg i mit Sørgepil sat de Danske ved Siden, af Nordmænd og ladet dem gjøre en slet Figur? Havde jeg indført en Dansk i Handlingen, givet ham en svag Karakter, eller ladet ham blot taale Trudsler af Nordmanden; da havde de Ret. Men dette er aldrig skeet. Naar en fraværende Fiende trues uden selv at høre det; sættes han da ved Siden af den som truer? Værer neutrale, saa var jeg, som skrev i Henseende til nærværende Tiid: hører saa min Harald, og siger mig, hvo der er tapprest, enten den som truer eller de som trues? Om Harrald indseer store Vanskeligheder i at udføre sit tappe For- sæt, maae han dog aldrig lade sig mærke dermed, mindst for Einer, som han vilde overtale til Krig. Men maaskee de kalde dette, at sætte dem ved Siden af hverandre, naar Harrald siger:

12

✂ 12 Viid da, jeg ingen Dansk til Jarl i Riget sætter,

✂ En gammel Nordmands Søn, troe, kiek - - Hensigten af disse Ord, seer eenhver. Einers Søn skulde blive Jarl over Dannemark, og dette Haab overtale Faderen til Krig. Havde Harald ikke troet om de Danske, at de vare kiekke, vovede han kun lidt ved, at sætte en Dansk lil Jarl. Men Svend Estridsen havde lært Harrald, at det ikke var raadeligt. Om end Harrald havde sagt det, som han her havde Anledning til at sige, at Svend var troløs, havde han endda ikke fornærmet de Danske. Eenhver ærlig Norsk i Svends Stæd havde gjort det samme paa en Tiid, da disse Rigers Foreening var saa ilde befæstet, at de meere vare vante til at være Fiender end Venner. Desuden kalder en Konge det Utroskab hos sin undertvungne Fiende, som han kalder Troskab hos sin Undersaat. Og i de Tider havde Christendommen ikke fæstet saa dybe Rødder, at jo de flee- ste nordiske Nationer ansaae det rosværdigere, at viise Mandom og Tapperhed, end at være Slave af den Eed, de havde gjort til en fremmed Konge. Et nyere Beviis for dette: Naar Trønderne ved en Freds-Contract bli-

13

✂ 13

✂ ve Svenske, trives de ikke, men rive sig selv løse, og begive sig under sit gamle Herskab, Kongen af Dannemark. Dannerkongen kalder dem ærlige og kiekke Norske, Svensken kalder os troeløse. Men mon det gjør vor Karakter nogen Vanære? Dog, hvad har jeg med at forsvare Svend Estridsen, lad ham baade have været, og med Rette bleven kaldet troløs af Harrald, som dog aldrig af mit Sørgepil kan beviises, saa er der endda ingen Ligning gjort, mellem Danske og Norske; saa var det endda intet nationalt Axioma. Hvad een enkelt Person siger under visse Omstændigheder i Hensigt til en anden enkelt Person, kan aldrig komme heele Nationer ved.

✂ "Men hvad for en Dansk er feig nok til at kunne taale at høre en Norsk Konge tale saaledes:

✂ Ved Sværd" etc.

☒ Men hvilken Dansk er feig nok til ikke at kunne taale det? Saa vil jeg spørge, og gjøre dermed de Danske en langt smukkere Kompliment, end Journalisterne. Enhver kiek Dansk taaler uden Allarm at høre, hvorledes en Norsk Konge af det 11te Aarhundrede, gjør sig lidt tyk inden sine egne Forstandsnin-

14

☒ 14

☒ ger. Men der maae nok være Kanapehelte, som føre Ordet blant Journalisterne, siden de allarmes saa stærkt over min Harralds blotte Trudslar. Naar jeg skriver Harralds Rulle, saa maae jeg iføre mig hans Person, og altsaa forestille mig ikke den Danske Skueplads, men det gamle Nidaros, ikke at jeg er Kongen af Danmarks Undersaat, men at jeg er Konge i Norge. Var det brugeligt i Sørgespil som i endeel Comoedier, at en Harlekin med hvert gik frem, og snakkede til Parterret; saa burde jeg og haft een i Baghaand, naar Einer skulde opføres: imedens Acteuren med tilbørlig Styrke declamerede disse Ord i Harralds Rulle: Ved Sværd jeg mandelig etc. skulde denne a parte sige til Journalisterne: "Denne forskrækkelige Kiæmpe er ikke Harrald, han er død for længe siden; frygter ikke, hvad han nu siger, er ikke meent de nu levende Danske. Nord- mænd ere nu eders Venner, og betale ærlig og redelig deres Skat og Rettighed til Kon- gen af Dannemark." Men Sagen er, man bruger ikke slige Komplimenter i Sørgespil, allerhelst saadanne, som ere bestemte at opføres paa en Skueplads, hvor ganske sikkert den største Deel af Tilskuere ere fornuftige Men- nesker. Skulde intet stort Genie i Dannemark

15

☒ 15 falde paa, over en Dansk Helt at udarbeide et Stykke, værdigere, end dem jeg har kundet frembringe, hvilket jeg dog vist snart formoder og glæder mig til at see; skulde og imidlertid, i Mangel af noget bedre, Einer Tampeskielvers Skæbne svare til min Formodning, da har jeg givet adskillige fornemme Lærde! Danmark det Løfte, at jeg vilde gjøre et Forsøg med en Dansk Helt, og fandt jeg da Helten i det 11te Aarhundrede, kunde de Norske være sikkre paa, at jeg gav dem ikke et godt Ord. Min Helt skulde tordne mod dem de mest martialske Trudslar, og lære dem, som boe der oppe paa de skaldede Fielde etc. Men kiender jeg mine Landsmænd ret, saa hverken bleve de vrede eller bange.

☒ "Er det ved saadanne Komplimenter man knytter Baand imellem to Nationer, som ikke kunde blive stærkt nok forbundne?"

☒ Jeg er ganske lidt bekymret for det Baand, som knytter den Danske og Norske Nation sammen, ligesaa lidt som jeg frygter for Klammerie mellem min høyre og venstre Haand. Vi trænge til hverandre, og fælles Fordeel holder os noksammen, det har ingen Fare; derfor troer jeg vore mestaarvaagne Statsmænd kan

☒ sove

16

☒ 16

☒ sove ganske trygt. Og saadanne Komplimenter, som mine, hverken knytte eller løse Baand mellem fornuftige Folk.

☒ "Er saadant et Stykke bestemt for en Skueplads i Stokholm eller i Kiøbenhavn."

☒ Al den sorte Ondskab, der ligger i dette Spørsmaal, vil jeg ikke opgrave. Dette alleene vil jeg sige: Spørsmaalet synes nært i Forvandskab med det fornærmelige Rygte, som forleden Høst blev udspredd om Nordmænd. Det var Umagen værd at viide, om Forfatterne for begge Deelee vare de samme.

☒ "Hvad havde hans Stykke tabt, om han havde gjort Dannemark til Sverrig eller et andet Naboe-Rige?"

☒ Om han havde gjort Harrald til Alexander Magnus og Einer til Parmenion, og saa videre; havde Stykket tabt noget derved? Nei! aldeles ikke; Men jeg havde ganske tabt mit Stykke. Det er Dyden i et nationalt Stykke, jo meere virkeligt af Historien jeg kan beholde. Og vil endelig Journalisterne viide, hvad mit Stykke havde tabt, naar jeg digtede en Krig mellem Sverrig og Norge,

17

☒ 17

☒ da var det fornæmmelig, at naar Harrald havde raadet til Krig mod Sverrig, og Einer havde fraaadet den, var det at fornægte Nordmænds almindelige Karakter, der altid have haft et nationalt Had til de Svenske, saa at Svenske og Fiende endnu hos vor Almue ere Synonyma: Engeland eller Danmark kunde det, tilstaaer jeg, været ligegyldigt, undtagen at det sidste kan foreenes med Historien, men ikke det første, og hvorfor maatte der ikkr gjerne være Krig i det 11te Aarhundrede mellem Dannemark og Norge? Er der ikke Forskiel

paa Krig og Had, og kan man ikke føre Herreskiold mod en Fiende, som man i Hiertet agter og ærer? Kunde de nu levende Danske ikke med koldt Blod see opført paa Skuepladsen en Krig mellem Danske og Norske fra det 11te Aar- hundrede, saa maatte vist ikke det nærværende Broderskab fra deres Side være vel forvaret. De Venner maatte ikke være meget oprigtige, som ei kunde taale at leege indbyrdes med deres Forfædres gamle Tvistigheder; Og hvad var det andet end Barnagtighed, om en af dem derover blev fortørnet? Jeg beklager derfor, at de Danske, der have saa mange lærde og vittige Hoveder, skal taale, at Folk af Journalisternes Tænkemaade tør tale i Nationens Navn, og si-

18

☒ 18

☒ ge. Vi Danske; Og jeg, som Nordmand,@hvordan kan jeg ansee Journalisternes Dom: "Einer kan ikke opføres under Dansk Zepter."

☒ Jeg har allerede før besvaret og afbeviist Urigtigheden af denne Sætning. Jeg beundrer kun i denne summariske Indhold af deres Ondskab, til hvilken yderlig Grad af Myndighed Kunstdommere, saadanne, som disse, kunde forfalde, naar man ikke stundom besvarer dem efter Fortieneste Havde de Forstand, som Villie, skulde neppe nogen ærlig Forfatter beholde sin ære ubeskaaren: Men til vor Lykke kryber den fattige Aand frem ved alle Leyligheder, og røber den utaaelige Pine, disse smaae Siele liide ved at være forlæagne med deres Ondskab: For Exempel:

☒ "Den anden politiske Uforsigtighed etc." Denne Anmærkning er saa politik som om den var støbt i Herman von Bremenfeldts Værkstæd, og det lystigste er endda, at til Slutningen af Anmærkningen synes de selv, de have været vel haarde, komme derfor med denne barmhjertige Talemaade:

☒ "Vi sige dette ingenlunde i Hensigt at gjøre

☒ Forfatterens Person forhadt etc."

☒ At ville beviise, at Forfatteren sætter Spliid

19

☒ 19

☒ mellem Danmark og Norge; at han har skrevet det som ikke kan taales af Regieringen, med mere; dette er ikke at ville gjøre Forfatterens Person forhadt? Jo Villien seer enhver: ellers have Journalisterne Ret deri; jeg troer aldrig deres Kritike gjør mig forhadt hos nogen, men dem selv forhadte hos alle Retsindige. Dog - - - lad mig nu først gjøre Regnskab for min politiske Uforsigtighed:

☒ "Men inden Muur af Fielde

☒ Lad Nordmænd hvile trygt, der veed du

☒ hvad de gielde,

☒ Der føle de sig selv, der kiende de sin Pligt,

☒ Væden, som Angreb der mod Nordmand,

☒ gjøre tør,

☒ Med Biørne-Styrke han for Frihed,

☒ Gods og Huuse,

☒ Uddeeler tunge Slag, som Skiold og Hielm

☒ maae knuse,

☒ Men under fremmed Luft han græmmer sig

☒ og dør."

☒ Dette Stykke erkiende alle Nordmænd for en virkelig Skiønhed. Hvert Ord er saa sandt og nationalt, at naar jeg læser der for den groveste Bonde, føler han Echo deraf i sit Norske Bryst. Saa stolt er jeg af denne min po-

20

✂ 20

✂ litiske Uforsigtighed. Men Journalisternes Politik, lader os høre den:

✂ "Vi ville ikke tale om den Uskikkelighed,

✂ der er i at sige dette om Nordmanden i det 11te Aarhundrede, da han nys har plantet sine seierrige Faner paa Tydske, Gal- liske og Brittaniske Kyster, og opfyldt hee- le Verden med sit Navns Skræk."

✂ Jeg vil ikke tale om, hvor lidt Journalisternes Uskikkelighed skikker sig paa dette Sted. Jeg bør tage alting op i den bedste Meening, og troe, at de dermed forstaae det, som Fransk- mænd kalde Inconvenience, og til deres Oplysning for Eftertiden lade dem viide, at Uskikkelighed og Ryggeløshed, ere efter Tale-Brugen hos os, Æquivollentia. Men til Sagen: Efter at en Nations Krigsfolk have vanket al Verden om; efter at de nyeligen ere komne til det kiere Hiem, og smage et Øyeblik den søde Roe, som de nu saalænge have været nødde til at savne, da, just da er Krig forhadt af alle; og Freden ønskelig, som et Havblik efter Storm. Man skulde have spurgt Kong Carl den 12tes mandhaftige Soldatre, om de ikke havde Lyst at komme hiem til deres Fædreland. Spørger Almuen i Rusland, spørger Armeen selv, og de fornuftigste Anførere i Armeen, om de

21

✂ 21 ikke inderlig ønske Fred, endskiønt de i en nødvendig og retmæssig Krig føre seierrige Vaaben mod en forhadt Fiende. En og anden forfængelig ung Fyrste kan vel ved idelige Seiervindinger faae meere og meere Lyst til Krig, men Soldaten er altid best tient med Fred, og sielden meget glad over en Seier, uden den vindes mod Fjender, som ville angribe Fædrelandet. Dette maatte Nordmænd ogsaa til den Tiid have tilfælles med alle fornuftige Mennesker, Men de have altid haft fremfor de fleeste Mennesker i Verden en besynderlig Kierlighed til deres Fødested; Og dette er et af de karakteristiske Træk i mine Landsmænds Skilderie. Jeg kiender nok de stridbare Helte af det 11te Aarhundrede, der ikke kunde være til uden Krig, der vare i Stand til at besøge den anden Deel af Verden for at finde en, som turde vove en Dyst med dem. Harrald var saadan een. Men ikke var det den almindelige Tænkemaade, og om det havde været, burde min Helt opløfte sig over en almindelig Feil i Tænkemaaden, og som en ægte Patriot opofre sin Lyst til Krig og den Ære, han kunde indlægge sig i Krigen, for Fædrelandets sande Nytte. Dette var endog efter Historien virkelig Einers Karakter: Med al sin Tapperhed unddrog han sig saa ofte, han kunde, fra Krig, og vilde,

22

✂ 22 saa længe det var ham mueligt, leve til Nor- ges Bedste.

✂ "Men at sige dette i et Stykke bestemt til at opføres paa en Tid, da Nordmænd udgjøre Styrken af de Danske Tropper, da han tiener en Konge, som eier Pro- vintser langt fra Norge, hvilke Nord- manden er saa godt forbunden til at for- svare, som andre Undersaatter; det er den store Skiødesløshed, vi dadle."

✂ For at besvare dette, behøver jeg kun at give Anviisning paa hvad jeg i det foregaaende har sagt om Nordmænds og alle fornuftige Men- neskers Begreb om Fædreland: I Einers Tiid var kun Norge Nordmænds Fædreland, nu er baade Danmark og Norge det. Den samme Iver, de før vilde viist i at forsvare de Norske Stater allene, finde de sig nu endog i Anledning af mit Sørgespil forbundne til at viise baadefor de Danske og Norske. Der er en evig Sandhed: Nordmanden er tapprest i Norge; Men naar han efter sin Pligt gaaer hen at forsvare de danske Stater, er han i det mindste saa tapper, som nogen anden. Hans Hierte og hans Arm følger ham endog der, hvor han synes forladt af de naturlige Fordeele, som i Norge om

23

✂ 23

✂ ringe ham. Han gjør altid Forskiel mellem en nødvendig og unødvendig Krig. At ville erobre Danmark paa en Tid, da NaboeRigernes Magt ikke gjorde Foreeningen mellem Danske og Norske nødvendig; da det endog vilde blive besværligt, formedelst de krigiske Naboeers uordentlige Streiferier, at beskierme en Erobring, saa langt fraliggende, som Danmark; det var en Krig, Nordmanden med Rette syntes han kunde undvære. Men nu da vort Grandelav er bleven saa mægtigt, nu da Danske og Norske trænge saa høiligen til hverandre for at blive frygtelige for Fienden; nu er det at forsvare os selv, naar vi fikte for Dan- nemark. Naar Krig for min Nordmand er bleven uomgængelig nødvendig, saa tabe sig for hans Øine de Vanskeligheder, som afskræk- ke andre; saa er al Verden den Skueplads, hvorpaa han tumler sig om med sin Modstander; Og saa snart Konger, saa fredelige og menneskelige, som dem, vi nu i saa lang Tiid have haft, byde Krig, vilde vi, uden at undersøge det, at den er til det almindelige Bedste, og strax kiende vi vor Pligt og vor Styrke. Desuden er det vel en bekiendt Sag, at vi i Norge aande en friskere og sundere Luft, end i Danmark, i det mindste sundere for os;

24

✂ 24

✂ Aldrig er vort Sind saa læt og muntert, som under vor egen Himmelegn. Jeg for min Deel befinder mig bedst, naar det er saa koldt, at en Journalist kunde fryse ihjel.

✂ Nu skulde jeg forlade Journalisterne, og lade dem i Roelighed øve deres Profession mod Einer, dersom jeg ikke midt i deres drammatisk Anmærkninger havde fundet en Levning af den Politik, som de syntes ganske at have udtømmet i deres Fortale. Her er den:

✂ "Hoved-Personen er en egensindig, stolt, oprørisk Karakter, som allermindst under en monarkisk Regiering kan gjøre nogen god Virkning."

✂ Egensindig og stolt er min Helt. Det var der eeneste, Journalisterne have sagt til hans Berømmelse; thi saa bør en Helt være; Men at han er oprørisk, der er dog saa groft sagt, at det fuldkommen karakteriserer mine Dommere selv. Det er ikke alleene ubeviist, men endog ubevisligt. Jeg tilstaaer, at dersom jeg havde skrevet mit Skuespil for et Folk, mindre befæstet i Troskab mod Kongen, end Danske og Norske, og under en Konge, mindre fredelskende, end Konge Christian den VII. vilde jeg have bebreidet mig selv en Uforsigtighed:

25

✂ 25

✂ denne nemlig, at jeg ikke tydelig nok har lagt for Dagen i Fortalen til mit Stykke, Den Forskiel, der er imellem Kongens og Un- dersaattens indbyrdes Forhold nu og i Einers Tiid. Men nu syntes det mig overflødig, og Folk af min Tænkemaade, bruger ikke nedrige Sieles ængstelige Forsigtighed, troe ere vi til Grunden, og det falder os aldrig ind, at nogen i Verden skal kunde mistænke os. Hvad kunde det vel kostet mig at forøge min Fortale med følgende Anmærkning:

✂ "I det 11te Aarhundrede indskrænkede de Norske Love Kongen, og den ægte Patriot paa- stod med Rette deres Handthævelse. Hos os har Kongen Magt til at give og forandre Love, og vi have under vor Saligheds Eed uden Undtagelse voldgivet ham vor Skiebne." Aar- sagen til saadan Forandring er denne. I gamle Dage vare Sæderne mere vilde og umenneskelige; En Prints havde da som oftest kun lært et Haand- værk nemlig, at slagte Mennesker; ikke heller var Arve-Rettigheden saa befæstet, at altid den, der havde faaet en Prinselig Opdragelse, kom paa den leedige Throne. Derfor maatte Kon- gerne i den Tiid være indskrænkede: Derfor burde Einer erindre Kongen om de Grændser, han ikke havde Ret til at overtræde. Det, der

26

✂ 26

✂ altsaa er Crimen læsæ Majestatis, var da en hellig Pligt.

✂ Nu at taxere en Mands Forhold efter Love, som ere skrevne længe efter hans Død, skrider jo mod al menneskelig Fornuft; at ville forbinde mig til at danne en Helt fra det 11te Aar- hundrede efter Tænkemaaden under vor Regierings Form strider ligeledes mod al Sandsynlighed. Voltaire lader sin Brutus midt i Paris tale sit stærke Republikanske Sprog; og det foraarsager slet ingen Ulejlighed; Religionen taaler endnu mindre end Regieringen; Er det derfor ikke en Guds Bespottelse, naar en Helt for Christelige Ørne paakalder sine mangfoldige Guder? Enten Forfatter, eller Oversætter, eller Skuespiller burde dog i det mindste bandsættes. "Men Religionen var paa den Tiid, af hvilken Handlingen er taget, saadan, som Heltens. Det bliver Krønik- Skriverens Sag, ikke den tragiske Diktors, denne skrev et Skuespil, ikke en Historie, et Skuespil, som skulde opføres i et Aarhun- drede, da man tænker christeligt, og der gjøre Virkning, alleneste formedelst denne Feil kan Sørgespillet ikke opføres under nogen christelig Regiering." Det eene er, som det andet. Vilde en Theologus tænke og dømme saa om et Skuespil i vore

27

✂ 27

✂ Tider, hvad dømte man da om Ham? At Han ikke vedste, hvad et Skuespil var. Tilegnelsen paa Journalisterne kan enhver gjøre.

✂ Einers Overiilelse i Templet er sort nok i hans egne Øine, og hans Poenitente derover, meener jeg, kan opvække mod Gierningen i sig selv det sorteste Had, og den oprigtigste Medynk over Forbryderen. Bergliod, det er sandt, er en oprørisk Karakter, og sættes med Villie mod Einers, for at viise, at naar endog Patriotisme ikke styres af Sindighed, og gaaer over sine Grændser, bliver den farlig, lastværdig. Dog der behøves ingen Commentær over Einer, mine Landsmænd, og jeg er vis paa, at alle fornuftige og retsindige Danske, have aldrig lært andet af den, om de ellers behøvte at lære saadant, end at opoffre Egennytte for

Landets Velfærd, at være troe mod Kongen, og at skye de nedrige Rænker, som onde Mennesker sammenspinde, for at sætte Spliid mellem de kiekkeste Venner; Gid Journalisterne ville betænke, hvor lastværdigt dette sidste er, og endnu engang læse Einer for at speile sig i Arne.

☒ Jeg er da uden Tvil bleven færdig med Journalisternes Politik; Men nu har jeg til Slutning en politik og en moralsk Anmærkning med dem. Her er den politiske:

28

☒ 28 Som Kunstdommere skulde Journali-

☒ sterne kun befattet sig med Einer Tampe- skiælver, for saavidt den er et Digt og et Sørgespil; i øvrigt ne ultra crepidam sutor. Hvad kommer det dem ved, at være Fiscaler over mit Forhold i Henseende til Regieringen. Den vaager nok over det, som angaaer Politiken, og har aldrig befuldmægtiget Journalisterne til at handthæve sine fornærmede Rettigheder. Jeg har derfor Ret til at excipere Forum, og naar der end i mit Digt havde været nogen politisk Uforsigtighed, hvortil Regieringen finder for Godt at tie, saa er det en endnu større politisk Uforsigtighed af Journalisterne, at ville røre derved; og de kan læse deres Domi Rescript af 20de Octobr. 1773. hvor alle saadanne nye- bagede Stats-Raisoneurs paalægges Stiltienhed. En stor Velgierning mod det menneskelige Kiøn.

☒ Nu følger min moralske Anmærkning: Er det ædelmodigt at hade og forfølge uden Aarsag? Hvorfor skulde Skrifter saa uskyldige, som mine, der ikke engang satyrisere til nogens Fornærmelse, med yderste Bitterhed igiennemhægles? Hvorfor skulde Zarine saa ilde medhandles? Har jeg ikke tiet til deres Dom over den; Har jeg i Fortalen til Einer Tapeskiælver nævnt et Ord, som kunde opirre Journalisterne? kan

29

☒ 29

☒ dog den Ære, Zarine forskaffede mig, saa længe misundes; skal Misundelsen følge mig liige, til Bynesset, hvor jeg er Capellan og har hverken Huus eller Gaard, og knap saa meget at leve af, at jeg i dette gode Aar kan undgaae yderlig Mangel? Jeg overlader til alle Veltænkende at dømme mellem Journalisterne og mig, Fremdeles: Jeg vilde heller selv taale Fornærmelse, end at angribe noget Menne- skes Ære; Jeg skulde endog i en langt mildere Tone besvaret denne sidste Kritik, dersom Forfatterens Navne vare bekiendte; thi det er betænkeligt at gjøre nogen forhadt i en heel Nations Øine. Men nu kiender ingen dem, jeg veed ikke mod hvem jeg skriver, jeg er og forsikkert, at de Herrer Journalister i det mindste ikke for nogen ærlig Normand skiøtte om at blotte deres Navne. Einer Tapeskiælver er for recenseret i de lærde Tidender, formodentlig ogsaa af Danske Undersaatter; men disse, kan man see, have hverken misundet eller hadet, de have tiendt min Plan, og været i Stand til at entrere i mit Subject. De taxere mig fordi jeg har alt formeget omdannet Harralds Karakter, og drevet den poëtiske Frihed til det yderste. Jeg tilstaaer dem fuldkommen Ret, med al den Lærvillighed, som en ung Forfatter skylder be- skedne Kunstdommere. Min Harrald er in-

30

☒ 30 gen Tyran, han myrder ikke Einer i en mørk Stue uden Lov og Dom, og flyer ikke siden af Frygt fra sin Hoved-Stad. Men de Herrer Forfattere af de lærde Tidender have tillige indseet de politiske Aarsager, som have bragt mig til at pryde min Norske Konge med de Dyder, som han ikke efter Historien havde.

☒ Dog om al Verdens Journalister komme overeens om at ophøye mine Forsøg til Skyerne, skulde de aldrig gjøre mig forfængelig nok til at tænke, at mit Arbeide var uden Feil, eller til at glemme, at jeg var en Begynder; Men er det vel ved slige Komplimenter, som dem, Journalisterne gjøre mig, at man stifter Eenighed mellem Nationer, eller belønner dem, som have arbeidet, eller opmuntrer dem, som have Lyst at arbejde? Had mod Forfattere bør Kunstdommeren dog i det mindste viide at skiule, ved at anføre et eller andet godt Sted af Stykket, eller sige noget til Skriftets Fordeel; Men her have de udpillet alleene det, som de mene, er det sletteste, fremsat af et Sørgespil alleene Stæder, som indeholde Stykkets oeconomicke Forbindelse, hvor hverken Passion eller Sentiment kan have Sted, og hvor de største Mesteres Vers i det

31

☒ 31

☒ høyeste kun ere flydende. Behøver man fleere Vidnesbyrd paa deres Partiskhed? Er ikke dette alleene nok til at fradømme dem al Ret til det Dommer-Embede de have anmastet sig?

☒ Bliver I kun ved, allerhøystærede Landsmænd! at ynnde mit Arbeide. Einer dør ikke af Elskov, han er heller ikke dannet for at behage unge Springere; Et kiekt Folk vil baade læse og see den opført med Fornøjelse, og de Danske ansee Einer for deres Helt, og mig for deres Landsmand. Lad derfor altid det for begge Rigerne saa nødvæendige Broderskab staae, som Dovre, uryggeligt! Vi ere for stolte til at misunde; Vi indrømme altid

de Danskes lærde og vittige Arbejder sin tilbørlige Roes: Vi sætte aldrig vor Ære i at laste alt det, som ikke er Norsk. Men til Videnskabernes Opkomst ville vi ingenlunde lade af at kappes med vore Brødre. Lader os gjøre os til af de dobbelte Laurbær-Krantse vor Tullin og Bull have revet de Danske Digtene af Hænderne. Lader os anspænde alle Kræfter, at ikke en Jacobi og Bogelius altid skulde vinde Priisen i Veltalenhed! Lader, kort sagt, de Danske aldrig overvinde os i noget, som er stort, smukt el-

32

☒ 32

☒ ler godt! Og lader det blive herefter, som det har været hidindtil, umuligt for noget Folk i heele Verden, at overgaae Nordmanden i Troskab mod Kongen og Kierlighed til Fædrenelandet.

☒ Jeg troer, ingen af mine Landsmænd und-

☒ slaer sig for, med mig til Slutning at gjøre Einer Tampeskiælvørs sidste Ønske til sit eget, og nedlægge det allerunderdanigst for vor allernaadigste Konges, Christian den VILdes Trone.

☒ Lyksalig blive hver, som Ret handthæve tør Hver faderlig Regent, som Landets Klage

☒ rører.